

การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอารายธรรมขอม; บ้านปรางค์นคร
ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

THE STUDY OF CULTURAL HERITAGE TOURISM: BAN PRANG BAN NAKHON, PRANG SUB
DISTRICT, KHONG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ภัทรลภา บุตรดาเลิศ

Patlapa Buddalerd

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Email : Patlapa.b@nrru.ac.th

Received 23 December 2024; Revised 30 December 2025; Accepted 27 April 2025.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ 1) เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมของ บ้านปรางค์นคร อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านปรางค์นคร อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา และ 3) เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ของบ้านปรางค์นคร อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้คือ เป็นเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้นำชุมชน ประชาชนที่มีส่วนรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวจำนวน 20 คน ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนบ้านปรางค์นคร มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมแต่ขาดระบบการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นระบบและขาดงบประมาณสนับสนุน แนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านปรางค์นคร เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวการสนับสนุนด้านงบประมาณการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาข้อมูล และฐานข้อมูลท่องเที่ยว การปรับปรุงสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐาน และการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของบ้านปรางค์นคร ประกอบด้วย การชุมชนมีส่วนร่วมอนุรักษ์ปราสาทและวัฒนธรรม การพัฒนาพื้นที่รอบปราสาทให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน การสร้างเครือข่ายของคนในชุมชนเพื่อดูแลอนุรักษ์ปราสาทและวัฒนธรรม และหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์วัฒนธรรม

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; การท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม; มรดกทางวัฒนธรรม

Abstract

This research is qualitative research and following by 4 objectives as followed; 1) to study the cultural heritage tourist attractions of Ban Prang Nakhon, Khong District, Nakhon Ratchasima Province 2) to study the value of cultural heritage tourist attractions of Ban Prang Nakhon, Khong District, Nakhon Ratchasima Province 3) to find out cultural heritage tourism of Ban Prang Nakhon, Khong District, Nakhon Ratchasima Province sustainable guidelines

management. The sample group in this study are followed the group of tourism experts from both government and private sectors as well as the community leaders' local people who are responsible for tourism total number are 20 people. This study found that Ban Prang Nakhon community has the potential to be a cultural heritage tourism destination but there are lack of a systematic tourism management system and a lack of budget support, guidelines for developing the Ban Prang Nakhon community as a cultural heritage tourism destination as followed development of tourism management systems, budget support, promotion of tourism activities, development of tourism information and database, improving basic utilities, and organizing activities that attract tourists. Guidelines for managing sustainable cultural heritage tourism in Ban Prang Nakhon as followed, the community participates in preserving the stone sanctuary and its culture, developing the area around the castle into a cultural tourist destination, to give importance to the development and inheritance of community culture, creating a network of people in the community to preserve the castle and cultural, and government agencies and private organizations participate in promoting tourism and preserving culture.

Keywords: Cultural Tourism; Cultural Heritage Tourism; Cultural Heritage

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และมีความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ สร้างรายได้จำนวนมหาศาล ชุมชนบ้านปราสาทนคร อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมาเป็นที่ตั้งของแหล่งโบราณสถานในอารยธรรมขอมปรากฏร่องรอยให้เห็นทับซ้อนกับวัฒนธรรมยุคต่อมาอย่างน่าสนใจสามารถใช้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนได้เป็นอย่างดี การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีความเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมบริการจำนวนมาก เช่น อุตสาหกรรมโรงแรม อุตสาหกรรมขนส่ง อุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น ก่อให้เกิดการสร้างงานและรายได้รายได้แก่ประเทศจำนวนมหาศาลในแต่ละปี (kasikornbank, 2561) อย่างไรก็ตามแล้วแต่ จากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในปี พ.ศ. 2563 นั้น ได้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวและธุรกิจบริการของประเทศไทยอย่างกว้างขวางทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศลดลงเป็นอย่างมากแต่อย่างไรก็ตามทางภาครัฐก็ยังคงมาตรการสนับสนุนและกระตุ้นการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเมืองรองเพื่อการกระจายและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวเมืองรองในปี 2563 มีอัตราเพิ่มขึ้นอยู่ที่ ร้อยละ 20.55 ซึ่งมากกว่าปี 2562 ที่ผ่านมามากประเทศไทยยังคงต้องให้ความสำคัญ ในการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองรองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ต่อไป (Office of the National Economic and Social Development Council [NESDC], 2022) และทางภาครัฐยังส่งมีนโยบายในการส่งเสริมด้านการพัฒนาด้านสาธารณสุขปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวเป็นการส่งเสริมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในอนาคต

การท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการใช้ทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่หลากหลายของประเทศในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ภาครัฐมีการส่งเสริม

การท่องเที่ยวและใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายรายได้สู่ชุมชนตลอดทั้งสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น บ้านปรางค์นคร หมู่ 14 ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนเก่าแก่มี่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และไม่ไกลจากอำเภอเมืองนครราชสีมาประมาณ 74 กิโลเมตร ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่เก่าแก่มากตั้งแต่โบราณ อายุประมาณ 900 ปีดังปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์คือปรางค์บ้านปรางค์ ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียนบ้านปรางค์ เป็นโบราณสถานซึ่งสร้างด้วยศิลาทรายแดง สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 17 ซึ่งก่อสร้างเพื่อใช้เป็น อโรคยาศาลา หรือโรงพยาบาล ในสมัยเจ้าชัยวรมัน ที่ 7 ในยุครุ่งเรืองของอารยธรรมขอม ปรางค์บ้านปรางค์ได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 53 ลงวันที่ 27 กันยายน 2479 (Suranaree University of Technology, 2013)

ชุมชนบ้านปรางค์เป็นพื้นที่ที่ไม่ไกลจากตัวเมืองนครราชสีมา มีวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่น่าศึกษาและเป็นสิ่งดึงดูดที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวผู้ที่สนใจด้านมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นโอกาสของชุมชนสามารถสร้างความตระหนักรู้แก่ชุมชนให้เกิดความภาคภูมิใจในแหล่งมรดกของชุมชนและสามารถสร้างรายได้จากมรดกที่สืบทอดจากบรรพชนอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมของ บ้านปรางค์นคร อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านปรางค์นคร อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงมรดกเชิงวัฒนธรรมอารยธรรมขอม; บ้านปรางค์นคร ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา" มีรายการดังต่อไปนี้

ความหมายของการท่องเที่ยว

นวนินดา ชื่อตรง และคณะ (Suetrong and group N., 2017) กล่าวว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางออกจากที่พักชั่วคราว โดยมีระยะเวลาในการพำนักไม่น้อยกว่าหนึ่งคืนเพื่อการพักผ่อนใจ หรือวัตถุประสงค์อื่น ๆ

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : W.T.O) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า “การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่มากกว่า 1 ปีติดต่อกัน เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อรูระและวัตถุประสงค์อื่นใดก็ได้ โดยไม่มีสัมพันธภาพเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมที่สถานทีนั้น ๆ มีอยู่” องค์การการท่องเที่ยวโลก ยังได้แบ่งลักษณะของการท่องเที่ยวเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ก็ตาม ที่ไม่ใช่เพื่อมีกิจกรรมสัมพันธ์กับสถานทีนั้น ๆ อาจสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การที่บุคคลใดคนหนึ่งเดินทางจากสถานทีหนึ่งไปยังอีกสถานทีหนึ่ง เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมจากที่อาศัยเดิม และต้องการการพักผ่อนหย่อนใจ โดยไม่มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับสถานทีนั้น ๆ (World Tourism Organization, 2018)

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism)

อุบลรัตน์ จ่านงสุข (Chamnongsuk U., 2017) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ประเพณี ศิลปะแขนงต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ มุมมอง และบุคคลสำคัญในอดีตที่ถ่ายทอดมาสู่คนรุ่นปัจจุบันผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชิตาวีร์ สุขคร (Sukkorn C., 2019) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่แตกต่างที่เน้นการให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการศึกษา เรียนรู้ และสัมผัสประสบการณ์กับวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมในประเพณีท้องถิ่นหรือการพักอาศัยในชุมชนท่องเที่ยว การท่องเที่ยวประเภทนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะด้วยวิธีการที่ไม่เหมือนใคร โดยผสมผสานองค์ประกอบและทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นที่ต้องการสูงในหมู่นักเดินทางที่แสวงหาประสบการณ์และชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล (Wongcharoenchaikun S., 2018) กล่าวว่า ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบด้วยหลายด้านดังนี้ 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี 3) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท 4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา และ 5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม

ชิตาวีร์ สุขคร (Sukkorn C., 2019) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1. องค์ประกอบทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรม 2. องค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม 3. องค์ประกอบทางธุรกิจและการพัฒนา

ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

นวินดา ชื่อตรง และคณะ (Suetrong and group N., 2017) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้ 1. แหล่งที่อยู่อาศัยและวิถีชีวิต 2. ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นและหัตถกรรม สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) แหล่งที่มาของความเป็นอยู่และวิถีชีวิต เป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่อยู่ตามศูนย์วัฒนธรรมหรือสถานที่จัดแสดงประเพณีท้องถิ่นและภูมิปัญญาชนเผ่า และ 2) ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นและหัตถกรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเรียนรู้ ประเพณี และวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง ที่จัดขึ้นโดยชาวบ้านในท้องถิ่น

แนวคิดด้านคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม

เอกพล รัตน์ (Rattana E., 2017) กล่าวว่า มรดกทางวัฒนธรรมหมายถึง สิ่งที่เป็นรูปธรรม คือสิ่งที่จับต้องได้ เช่น ศิลปะ สถาปัตยกรรม และอาคาร ตลอดจนสิ่งที่เป็นนามธรรม คือสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภาษา ศิลปกรรม จริยธรรม สุนทรียภาพ อาหาร เครื่องแต่งกาย ศาสนา และ ความเชื่อ ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น สร้างเอกลักษณ์และคุณค่าของสังคมตลอดกาลเวลา

พรรณกาญจน์ โพธิ์สุยะ (Phothisuya P., 2021) กล่าวว่า มรดกทางวัฒนธรรมหมายถึงการ แสดงวิถีชีวิตของชุมชนที่พัฒนาจากรุ่นสู่รุ่นและครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ประเพณี วิถีปฏิบัติ สถานที่ วัตถุ การแสดงออกทางศิลปะ และคุณค่า โดยทั่วไป มรดกทางวัฒนธรรมนั้นถูกแบ่งประเภทออกเป็น 2 ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) และ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)

ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม

มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) คือ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากภูมิปัญญาเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามและเกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่อดีตในแต่ละช่วงเวลาและถ่ายทอดให้สู่คนรุ่นหลังจากรุ่นสู่รุ่น มีทั้งที่เหลือให้เห็นร่องรอยในปัจจุบันและสูญหายไปแล้ว มรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกันออกไปเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นที่เป็นตัวกระตุ้นในการสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในที่นี่ มรดกทางวัฒนธรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) คือสิ่งที่เห็นได้ เป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถจับต้องได้ ได้แก่ อนุสาวรีย์ สถาปัตยกรรม อาคาร โบราณวัตถุ โบราณสถาน หรือภาพวาด เป็นต้น และ 2) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) คือสิ่งที่เป็นนามธรรมซึ่งไม่สามารถจับต้องได้ หรือแสดงออกมาทางกายภาพได้ ได้แก่ บรรยายกาศ ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศิลปะการแสดง งานฝีมือแบบดั้งเดิม เป็นต้น

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอารายธรรมหอม; บ้านปรางค์นคร ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

บ้านปรางค์นคร หมู่ 14 ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนเก่าแก่ มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และไม่ไกลจากอำเภอกง นครราชสีมาประมาณ 74 กิโลเมตร ชุมชนแห่งนี้ เป็นชุมชนที่เก่าแก่มากตั้งแต่โบราณ อายุประมาณ 900 ปี ดังปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์คือปรางค์บ้านปรางค์ สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 17 มีอายุใกล้เคียงกับปรางค์ประธานของปราสาทหินพิมายตรงกับศิลปะเขมรโบราณสมัยบาปวนตอนปลาย ตอนต้นก่อสร้างด้วยหินทรายและศิลาแลง แผนผังประกอบด้วยกลุ่มปราสาท 3 หลัง ตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน เรียงตามแนวทิศใต้มีคูน้ำรูปตัวยูล้อมรอบ เว้นทางเดินเข้าสู่โบราณสถานทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ซึ่งก่อสร้างเพื่อใช้เป็น อโรคยาศาลา หรือโรงพยาบาล ในสมัยเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในยุครุ่งเรืองของอารายธรรมหอม ปรางค์บ้านปรางค์ได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 53 ลงวันที่ 27 กันยายน 2479 (Suranaree University of Technology, 2013) นอกจากนี้ชุมชนบ้านปรางค์ยังมีเรือนโคราชโบราณหลายหลัง บางหลังมีสภาพทรุดโทรมตามกาลเวลา บางหลังได้รับการซ่อมแซมซึ่งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ปัจจุบันมีการใช้เป็นพื้นที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุบลรัตน์ จำนงสุข (Chamnongsuk U., 2017) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับกลยุทธ์การจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม และ 4) เพื่อเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมของจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า 1) กลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการสร้างเครือข่าย อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างจิตสำนึก การส่งเสริมกิจกรรมการตลาด และด้านการวัดและประเมินผลตามลำดับ

สโรชา อมรพงษ์มงคล (Amornpongmongkol, S., 2018) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในมิติความจริงแท้ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา : เมืองมัลลิกา ร.ศ.124 จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวของเมืองมัลลิกา ร.ศ.124 ในเชิงวัฒนธรรม และเพื่อศึกษามุมมองมิติความจริงแท้ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบ

สัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า การจัดการของเมืองมัลลิกา มีข้อเด่นในด้านของการจัดการองค์กร และการควบคุม แต่ยังมีขาดการจัดการด้านการวางแผนและการเป็นผู้นำ เนื่องด้วยเมืองมัลลิกาดำเนินกิจการด้วยการจัดการแบบครอบครัวที่อยู่กันด้วยความเข้าใจทำให้สามารถดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ - (Qualitative Research) โดยศึกษาเฉพาะพื้นที่บ้านปรางค์นคร หมู่ 14 ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลในแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered Questionnaire)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) โดยผู้ตอบแบบสอบถามคือ กลุ่มผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและผู้นำชุมชนและผู้นำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนและการบริหารจัดการการใช้ปราสาทบ้านปรางค์ จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด โดยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องข้อมูลเป็นแบบข้อมูลระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม ของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Question) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ อาชีพ ภาระงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว สถานที่ทำงาน ระยะเวลาในการทำงานด้านการท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว โดย แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นคือ 1. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม 2. แนวทางการพัฒนาประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว 3. แนวทางในการทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม 4. แนวทางของหน่วยงานท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม 5. แนวทางของหน่วยงานท้องถิ่นในการสร้างความยั่งยืน ด้านการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ถูกต้องในเบื้องต้นไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษา วิชาเอกอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 20 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ และปรับปรุงเพื่อความสมบูรณ์อีกครั้ง ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยดำเนินการตามขั้นตอน

1. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
2. จำแนกระบบข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและและจัดหมวดหมู่ออกเป็นระบบ
3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นในแต่ละด้าน ใช้การพรรณนาข้อมูลที่ได้จาก
4. การสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอารายธรรมขอม; บ้านปรางค์นคร ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งการเก็บข้อมูลจากการรวบรวมการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยเนื้อหาในบทนี้ มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมของ บ้านปรางค์นคร อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารพื้นที่ ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป ที่มีตำแหน่ง ประธานวิสาหกิจชุมชน, อนุกรรมการสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา อายุ 45 การศึกษา ป.ตรี นิติศาสตร์บัณฑิต ม.รามคำแหง ตำแหน่ง รองประธานวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว บ้านปรางค์นคร, ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านปรางค์ มีคุณวุฒิที่ปรึกษาด้านกิจกรรม โรงเรียนท่าหักมะขาม ผอ.โรงเรียนท่าหักมะขาม และกลุ่มผู้มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว/ผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรม และมรดกทางวัฒนธรรมทั้งภาครัฐและเอกชน ไกด์อิสระ อาจารย์ ผู้จัดการทั่วไป นักพัฒนาชุมชนผู้ชำนาญการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน

แหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมของ บ้านปรางค์นคร อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

ชุมชนบ้านปรางค์นครมีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น เพราะมีโบราณสถาน วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังขาดระบบการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นระบบและขาดงบประมาณสนับสนุน แนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านปรางค์นครเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ได้แก่ พัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นระบบมากขึ้น สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมในด้านการศึกษาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถทำร่วมกับเด็ก ๆ และชุมชนได้ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พัฒนาข้อมูลและฐานข้อมูลการท่องเที่ยวให้ถูกต้องและทันสมัย ปรับปรุงสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว จัดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สัมผัสความเป็นวัฒนธรรม สนับสนุนและส่งเสริมในด้านของผลิตภัณฑ์ O-TOP นวัตกรรม และนำแหล่งวัฒนธรรมของบ้านปรางค์ เช่น ปรางค์บ้านปรางค์ จัดกิจกรรม Be Hope เป็นโครงการพัฒนาในด้านกลุ่มผู้ประกอบการ และ กลุ่มอาชีพในชุมชนท่องเที่ยวให้มีความชำนาญเป็นโปรแกรมการทำกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับผู้ประกอบการในชุมชน การพัฒนาชุมชนบ้านปรางค์นครเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว ชุมชนจะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) การศึกษาคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านปรางค์นคร อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นไปที่การสัมผัสกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมหลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประเพณี ศิลปะ และวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเยี่ยมชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ ชมการแสดงทางวัฒนธรรม ชิมอาหารพื้นเมือง และพูดคุยกับคนในท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับประสบการณ์ที่แตกต่างออกไปจากการท่องเที่ยวแบบทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน โดยสร้างความตระหนักรู้ให้กับคนในชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ให้ความรู้แก่คนในชุมชนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประเพณี ศิลปะ และวิถีชีวิตของตนเอง ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พัฒนา

สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสำหรับนักท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และคนในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านปรางค์

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ของบ้านปรางค์นคร อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนบ้านปรางค์นครเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมดูแลอนุรักษ์ปราสาทและวัฒนธรรมของชุมชน ชุมชนมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) และกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนที่ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ชุมชนมีแผนพัฒนาพื้นที่รอบปราสาทให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจะมีการจัดงานตลาดไทโคราชทุกวันขึ้น 14 ค่ำ ของเดือน และเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา เช่น ทะเลหนองบัวแดงที่จังหวัดชัยภูมิ และปราสาทหินพิมาย ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมเกี่ยวกับชุมชนบ้านปรางค์และภาษาโคราชดั้งเดิมสำหรับเด็ก ชุมชนยังได้ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายของคนในชุมชนเพื่อร่วมมือกันดูแลอนุรักษ์ปราสาทและวัฒนธรรมของชุมชน หน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนต่างก็มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนบ้านปรางค์นคร โดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมสัมมนา การจัดอบรม การจัดนิทรรศการ และการจัดเทศกาลวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนบ้านปรางค์นครได้หลายวิธี เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชน การซื้อสินค้าและบริการจากชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของชุมชน การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านปรางค์นคร และช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมของ บ้านปรางค์นคร อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม แต่ขาดระบบการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นระบบและขาดงบประมาณสนับสนุน แนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านปรางค์นครเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ การพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว การสนับสนุนด้านงบประมาณ การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาข้อมูลและฐานข้อมูลท่องเที่ยว การปรับปรุงสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐาน และการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว อาจเป็นเพราะชุมชนบ้านปรางค์นครมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยาวนาน ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ซึ่งสามารถทำให้นักท่องเที่ยวสัมผัสกับวิถีชีวิตดั้งเดิมได้ อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ซึ่งสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปได้ง่าย การพัฒนาชุมชนบ้านปรางค์นครเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมจะสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและสร้างงานให้กับคนในชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ จานงสุข (Chamnongsuk U., 2017) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โดยควรสร้างจิตสำนึกให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในการรักษาสภาพแวดล้อมและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว และควรมีการกำหนดช่วงเวลาในการเข้าชมพื้นที่ที่เหมาะสมตามตลอดจนช่วงเวลาของวัน หรือฤดูกาล และสอดคล้องกับ สุทธิชัยกุล (Wongcharoenchaikun S., 2018) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

พบว่า เนื่องจากรายได้ในชุมชนน้อย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือในการสร้างจุดสนใจ ไม่มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและจริงจัง ขาดการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนด้านการให้ความรู้ที่ถูกต้องในการใช้เทคโนโลยี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่ม อยู่ติดแม่น้ำสายหลักๆ มีความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ คนรุ่นใหม่ไม่มาสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น

2) แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ของบ้านปรางค์นคร อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การชุมชนมีส่วนร่วมอนุรักษ์ปราสาทและวัฒนธรรม การพัฒนาพื้นที่รอบปราสาทให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน การสร้างเครือข่ายของคนในชุมชนเพื่อดูแลอนุรักษ์ปราสาทและวัฒนธรรม และหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์วัฒนธรรม อาจเป็นเพราะชุมชนบ้านปรางค์นครมีจิตสำนึกรักและหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง มีความเข้าใจถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมองว่าการท่องเที่ยวเป็นโอกาสในการพัฒนาชุมชน มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม และมีความร่วมมือจากหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนอื่น ๆ ในประเทศไทยได้ สอดคล้องกับการศึกษาของกมลชนก จันทร์เกตุ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา พบว่า ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการมีแผนงานด้านท่องเที่ยว มีระบบบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนที่มีความสมดุลของการพัฒนาในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชน ในทุก ๆ กระบวนการ และสอดคล้องกับธนต์ชัย คำป้อม (Khampong, T., 2018) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลธาตุพนม มีจำนวน 3 ด้าน คือ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ และ (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุปองค์ความรู้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารพื้นที่ ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป ที่มีตำแหน่ง ประธานวิสาหกิจชุมชน, อนุกรรมการสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา อายุ 45 การศึกษา ป.ตรี นิติศาสตร์บัณฑิต ม.รามคำแหง ตำแหน่ง รองประธานวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว บ้านปรางค์นคร, ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านปรางค์ มัคคุเทศก์ชุมชนคุณครูที่ปรึกษาด้านกิจกรรม รร.ท่าทับมะขาม ผอ.รร.ท่าทับมะขาม และกลุ่มผู้มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว /ผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรม และมรดกทางวัฒนธรรมทั้งภาครัฐและเอกชน ไกด์อิสระ อาจารย์ ผู้จัดการทั่วไป นักพัฒนาชุมชนผู้ชำนาญการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน โดยมีผลการสัมภาษณ์ดังข้อมูลต่อไปนี้

แหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมของ บ้านปรางค์นคร อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น เพราะมีโบราณสถาน วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังขาดระบบการจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นระบบและขาดงบประมาณสนับสนุน การพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นระบบมากขึ้น สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อส่งเสริมในด้านการศึกษานักท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถทำร่วมกับเด็ก ๆ และชุมชนได้ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พัฒนาข้อมูลและ

ฐานข้อมูลการท่องเที่ยวให้ถูกต้องและทันสมัย ปรับปรุงสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐานสำหรับท่องเที่ยว จัดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ซึมซับความเป็นวัฒนธรรม สนับสนุนและส่งเสริมในด้านของผลิตภัณฑ์ O-TOP นวัตกรรมแนะนำแหล่งวัฒนธรรมของบ้านปราสาท เช่น ปราสาทบ้านปราสาท จัดกิจกรรม Be Hope เป็นโครงการพัฒนาในด้านกลุ่มผู้ประกอบการ และ กลุ่มอาชีพในชุมชนท่องเที่ยวให้มีความชำนาญเป็นโปรแกรมการทำกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับผู้ประกอบการในชุมชน

คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม ของบ้านปราสาทนคร อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นไปที่การสัมผัสกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมหลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประเพณี ศิลปะ และวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเยี่ยมชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ ชมการแสดงทางวัฒนธรรม ชิมอาหารพื้นเมือง และพูดคุยกับคนในท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับประสบการณ์ที่แตกต่างออกไปจากการท่องเที่ยวแบบทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ของบ้านปราสาทนคร อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของบ้านปราสาทนคร อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการอนุรักษ์ปราสาทและวัฒนธรรมของชุมชน มีแผนพัฒนาพื้นที่รอบปราสาทให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสืบต่อวัฒนธรรมของชุมชน สร้างเครือข่ายของคนในชุมชนเพื่อร่วมมือกันดูแลอนุรักษ์ปราสาทและวัฒนธรรมของชุมชน หน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนต่างก็มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนได้หลายวิธี การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านปราสาทนคร และช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้คือ

1) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1 ชุมชนบ้านปราสาทนครควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม โดยควรมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

1.2 หน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนควรสนับสนุนชุมชนบ้านปราสาทนครในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม โดยควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม

1.3 นักท่องเที่ยวควรตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม และควรมีส่วนร่วมในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านปราสาทนคร

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตของการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกที่มากขึ้นเกี่ยวกับศักยภาพของบ้านปราสาทนครเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม

2.2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมุ่งศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมต่อชุมชนบ้านปรางค์นครทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.3. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรพัฒนาแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนสำหรับบ้านปรางค์นคร ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมของบ้านปรางค์นครให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาแนะนำ ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผู้นำชุมชนบ้านปรางค์นคร อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาตลอดจนหน่วยงานทางภาคเอกชนที่มีส่วนให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

References

- Chankaew K. (2017). Sustainable Community Tourism Management: A Case Study: Koh Yo Community, Songkhla Province. Bangkok: Thammasat University.
- Sukkorn. C., (2019). Cultural Tourism in Thailand. Journal for Sustainable Tourism Development, 1-6.
- Khampong, T., (2018). Problems and Public Participation in Tourism Development of That Phanom Subdistrict Municipality, That Phanom District, Nakhon Phanom Province. Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Suranaree University of Technology. (21 June 2013). Prang Ban Prang. Retrieved on 10 March 2021 from Nakhon Ratchasima Local Information Suranaree University of Technology: http://nm.sut.ac.th/koratdata/?m=detail&data_id=408
- Suetrong. W., (2017). Community-based cultural tourism management based on local identity in Ban Pho Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. Nakhon Ratchasima: Rajamangala University of Technology Isan.
- Wongcharoenchaikun. S., (2018). A study of cultural tourism development guidelines Mueang District, Uthai Thani Province. Bangkok: Silpakorn University.
- Khiawkhiew, S., Phonphanphaibun, S., and Thongkaew B., (2020). Community-based tourism linkages in 4 provinces on the Gulf of Thailand (Chumphon, Surat Thani, Nakhon Si Thammarat, and Phatthalung) and 5 provinces on the Andaman Coast (Trang, Krabi, Phang Nga, Phuket, and Ranong): Complete research report. Bangkok: Thammasat University.
- Amornpongmongkol. S., (2018). Cultural tourism management in the dimension of authenticity and creative tourism: Case study: Mallika City R.S.124, Kanchanaburi Province. Bangkok: Thammasat University.

National Economic and Social Development Office. (2022). Master plan under the national strategy, issue 05, tourism (2018-2037). Bangkok: National Economic and Social Development Office.

Rattana. E., (2017). Cultural heritage value of Thai films registered National film heritage. Bangkok: Thammasat University.

Jamnongsuk. U., (2017). Cultural tourism strategy of Maha Sarakham Province. Pathum Thani: Valaya Alongkorn Rajabhat University.

kasikornbank. (28 January 2018). Trends of the Thai tourism industry in 2019. Retrieved 20 March 2021 from AEC Business Advisory: https://kasikornbank.com/international-business/th/Thailand/IndustryBusiness/Pages/201901_Thailand_TourismOutlook19.aspx.

